

משפט והיסטוריה

עורכים:

דניאל גוטוויין ■ מנחם מאוטנר



מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל



משפט והיסטוריה

משפט והיסטוריה

עורכים

דניאל גוטוויין מנחם מאזטנר



מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל
ירושלים

המערכת המדעית

פרופ' ישעיהו גפני (יו"ר), צבי יקותיאל, פרופ' ג'רמי כהן,
פרופ' רוברט ליברלס, ד"ר מנחם מור, ד"ר שמואל פיינר, פרופ' יוסף קפלן
מרכז המערכת: מעין אנינריי־רבהון

עריכה לשונית והבאה לדפוס: יצחק כהן

מסת"ב 965-227-133-0-0 ISBN

מספר קטלוגי Catalogue No. 185-400

© כל הזכויות שמורות למרכז ולמן שזר לתולדות ישראל, תשנ"ט

אין להעתיק או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו, בשום צורה ובשום אופן, אלקטרוני או מכני,
לרבות צילום או הקלטה, ללא קבלת אישור בכתב מהמוציא לאור.

סדר ועימוד ממוחשב: מרכז ולמן שזר

לוחות: מכון האופסט שלמה נתן; הדפסה: דפוס גרפית ('גרף חן') בע"מ

כולם בירושלים

תוכן העניינים

		דניאל גוטוויץ
7	משפט והיסטוריה: מחקר, פוליטיקה ותרבות	ומנחם מאוטנר
13	ההיסטוריה המשפטית האמריקנית: עבר והווה	לורנס מ' פרידמן
	תורת "זכויות האדם", מוצאה ומקומה בעיצובה של	יהושע אריאלי
25	החברה המודרנית	
	א. המשפט בחברה המסורתית	
	תפקידה המרכזי של קטגוריית איסורי "עובדין דחול"	אדמיאל קוסמן
	בסיעונוי ההלכתיים של ה"חתם סופר" כנגד הקלות	
	הרפורמה בשימוש במכשירי הטכנולוגיה המתפתחת	
75	בשבת וביום טוב	
103	זכות האישה לילד במשפט העברי	אלימלך וסטרייך
	משפטי האינקוויזיציה נגד המתייחדים במכסיקו	פנחס ביבלניק
127	(1642–1659)	
	יהודים נשפטים בבית הדין המוסלמי של חיפה בשלהי	מחמוד יזבק
	השלטון העות'מאני: עיונים בהליכים משפטיים	
147	ומשמעויותיהם החברתיות	
165	דיני עשיית עושר: בין יהדות לליברליזם	חנוך דגן
	ב. היסטוריה של המשפט האמריקני	
	חוק ומוסר חברתי: תולדות עלייתה ושקיעתה של	חגי הורביץ
	דוקטרינת "החופש המוחלט לרושש את הזולת" במשפט	
193	הגויקין של ארה"ב במאה ה-19	
	פסיקת "בראון נגד מועצת החינוך של טופיקה"	ארנון גוטפלד
231	ומקומה בהיסטוריה האמריקנית	

ג. משפט וטוטליטריות

247	אמת וצדק בפרשת דרייפוס: לואר, זולא וקלמנסו	רוברט ס' ויסטריך
	הלוייתן פוער מלתעותיו: קארל שמיט ומקורות	דוד אוחנה
273	הפאשיזם הלגלי	
305	ישראל קסטנר, OSS ו"תיאוריית ראש החץ" בנירנברג	שלמה אהרונסון
	בין רשימת שינדלר לבין הרכבת של קסטנר – על	ליאון שלף
339	מציאות היסטורית, מיתוסים תקשורתיים ואמת משפטית	

ד. המשפט בישראל

		עלי ולצברגר
357	גרמניותו הנסתרת של בית המשפט העליון בישראל	ופניה עוז-ולצברגר
	בין קתרזיס לקרב סכינים – "משפט אייכמן" ו"משפט	יחיעם ויץ
395	קסטנר" והשפעתם על החברה הישראלית	
	מדוע לא בוטל מאסר החייבים בישראל בעידן	רון חריס
423	הדומיננטיות של תנועת העבודה?	
	שיפוט היסטורי – משפט קסטנר וועדת החקירה	אשר מעוז
441	בעניין רצה ארלוזורוב	
473	מושעים במרחב: בידואים והמשטר המשפטי בישראל	רונן שמיר
497		מפתחות

משפט והיסטוריה: מחקר, פוליטיקה ותרבות

המשפט וההיסטוריה עוסקים בשיחזור עובדות ובהענקת משמעות לאירועים שהתחוללו בעבר. המימד הפרשני, המאפיין את שתי הדיסציפלינות, מגדיר שדה רחב של תחומי עניין תיאורטיים ומתודולוגיים משותפים, אך גם מדגיש את ההבדלים שבין האופן שבו היסטוריונים משחזרים ומשמעים את העבר לבין הדרך שבה עושים זאת המשפטנים. ניסיון לעמוד על הדומה ועל השונה בשני המקצועות – המשמשים מעין קבוצות ביקורת אידיאליות זו כלפי זו – עשוי לתרום לביורר ולחידוד התובנות התיאורטיות והמתודולוגיות של ההיסטוריונים והמשפטנים כאחד. דיון כזה נראה חשוב במיוחד לאור המבוכה הדיסציפלינרית והתמורות בתפיסת מהות המקצוע ותפקידיו, המאפיינות בשנים האחרונות את השיח הפנימי של שני התחומים בעולם ובישראל. מצב זה, כך נראה, משקף את השינויים בהקשרים החברתיים שבהם פועלים ההיסטוריונים והמשפטנים, ובצורך שלהם להתמודד עם גישות אינטלקטואליות המציבות סימני שאלה מהותיים בפני חלק מהנחות היסוד של שני המקצועות.

המשמעות המשפטית של אירועים נוצרת במסגרת משפט המדינה, הבנוי מרכיבים תוכניים שאובים ממקורות רבים ומגוונים, שמיונס על פי עקרונות מארגנים מקנה להם מידה מסוימת של לכידות פנימית. האופי המגובש והמובנה של משפט המדינה מושפע גם מן האופן ההיררכי שבו מאורגן השדה המשפטי, הנותן בידי בית המשפט העליון של המדינה את הכוח לקבוע את התכנים המשפטיים המחייבים את כל המשפטנים הפועלים בשדה זה.

המשמעות ההיסטורית של אירועים נוצרת במסגרתן של הפרדיגמות, התיאוריות ומתודות המחקר שמאמצים ההיסטוריונים. שלא כמו המשפטנים, הפועלים במסגרת המחייבת של הפרדיגמה האחת של משפט המדינה, ההיסטוריון הוא הבוחר ומגדיר בעצמו, כחלק מעבודתו המחקרית, את הפרדיגמות המשמשות אותו וניתוח ובמישמוע האירועים. יתר על כן: המחקר ההיסטורי הוא הטרוגני ואף אנרכי מטבעו. פועלות בו מספר רב של תפיסות בעלות תכנים מגוונים וסותרים, המצויות בויכוח ואף ביריבות אלו עם אלו, והמשתנות ומתחדשות תדיר כחלק מפעילותם של ההיסטוריונים מבלי שקיים מקור סמכות כלשהו לדירוג תקפותן או מעמדן. רב-גוניות זו היא תולדה גם של הביזור הרב הקיים בשדה ההיסטורי, אשר בניגוד לשדה המשפטי הוא פתוח בפני

חובבים ובעלי הכשרה אקדמית כאחד. גם המחקר הממוסד, המתבצע במכוני מחקר ובמחלקות אוניברסיטאיות במקומות שונים בעולם, כולל לא אחת חוקרים המאמצים תפיסות תיאורטיות ומתודולוגיות שונות, ומציעים מתוכן פרשנויות סותרות לאירועים הנידונים על ידם.

עם זאת, במידה שנרחיב את דיונונו במשפט אל מעבר למשפט המדינה, ונכלול במסגרת התופעה המשפטית גם את מערכות המשפט הלא-מדיניות הרבות – כגון משפטי חברים באירגונים וולונטריים, הליכי בורות באירגונים כלכליים ומקצועיים, משפט דתי, שאינו פועל מכוח משפט המדינה, או שיפוט משמעת במוסדות השכלה – כי או יצטמצם הפער שבין מאפייני המישומע המשפטי וההיסטורי. כמו כן, דמיון רב לדרך עבודת ההיסטוריונים ניתן למצוא גם בפעילותם של המשפטנים האקדמיים, אשר – שלא כמשפטנים המעשיים – עוסקים במתן משמעות לאינטראקציות אנושיות ולתופעות חברתיות נרחבות במסגרתן של פרדיגמות אקדמיות שונות, מנוגדות ואף יריבות. תפיסה רחבה כזו של תחום המשפט תגלה, איפוא, שגם בו, כמו בחקר ההיסטוריה, מתקיים ויכוח תיאורטי ומתודולוגי, תוך יצירת תכנים שונים של משמעות, שלא רק שאינם מתיישבים אלה עם אלה, אלא לא אחת הם גם סותרים אלה את אלה. למשפטנים ולהיסטוריונים ישנן גישות שונות, ולמעשה מנוגדות, באשר להגדרת העובדות הרלוונטיות לצורך המישומע של אירוע נתון. בתרבות המשפטית גלומות הנחות – חלקן מפורשות ורובן סמויות ומשתמעות – הקובעות אלו רכיבים עובדתיים הם הרלוונטיים לצורך הדיונים שבהם נוצרת המשמעות המשפטית. הנחות אלו מופנמות על-ידי המשפטנים כחלק מן החיברות המקצועי שלהם, ולכן אין המשפטנים תלוקים, בדרך כלל, בשאלת הרלוונטיות המשפטית של עובדה זו או אחרת. לעומת זאת, הפרדיגמות השונות שבמסגרתן פועלים ההיסטוריונים מכתובות מתן משקל שונה לכל אחת מן העובדות הנוגעות לאירוע הנחקר. בניגוד למשפטנים, ההיסטוריונים חופשיים, איפוא, להגדיר לא רק את מסגרת המחקר ואת הנחותיו התיאורטיות והמתודולוגיות, אלא גם את העובדות והנתונים הרלוונטיים לביצוע המחקר.

יתר על כן: הליכים שיפוטיים מתקיימים במסגרתם של כללי דיון מדוקדקים ודיני ראיות קשיחים ומפורטים, הקובעים את דרכי השגתו של המידע הנחוץ לצורך ההליכים. במחקר ההיסטורי, לעומת זאת, לא קיימות מקבילות לכללי הדיון ולדיני הראיות המשפטיים. ישנן, אומנם, הבנות או מעין כללים מוסכמים באשר למשקל של המקורות השונים ובאשר לדרכי הפקת המידע מהם, אך ככלל ההכרעות המתודולוגיות הן חלק מן המחקר והן מוגדרות במהלכו, על-פי שיקול דעתו של כל היסטוריון, ולפיכך הן גם נתונות במחלוקת חריפה.

עקרון יסוד של ההליך השיפוטי הוא, שאין ההליך מתייחס אלא למה שהעלו במהלכו בעלי הדיון, תוך מתן פיתחון-פה לכל מי שההליך עשוי להשפיע במישרין על חייו.

מיגבלות אלו אינן חלות על ההיסטוריון, התוקר, לרוב, סיטואציות היסטוריות שגיבוריהן כבר אינם בין החיים ומסתמך על מקורות דוממים ואקראיים. לפיכך אין ההיסטוריון מסוגל להסתייע בעדותם של אלה שאת פעילותם הוא ממשמע במסגרת מחקר, ותוצאות המחקר ממילא לא יהיו רלוונטיות לגביהם. גם במקרה של עיסוק בהיסטוריה בת-זמננו, כאשר ניתן לראיין את גיבורי האירועים ולתעד את זיכרונותיהם, קיים בקרב היסטוריונים חשד לגבי מהימנותן של עדויות אלו. גם במקרה זה בא, איפוא, לידי ביטוי האופי הפתוח של המחקר ההיסטורי, שהגדרת גבולותיו ותכניו היא חלק מהותי מן המעשה המחקרי, לעומת האופי הסגור של המשפט, הפועל בתוך מסגרות מוכתבות.

ההיסטוריון אינו רואה במרחק הזמן מיגבלה לקיום מחקרו; לעומת זאת, האפשרות לקיים הליכים שיפוטיים מתוחמת על ידי דיני ההתיישנות, הקובעים מיגבלות זמן – בדרך כלל של שנים אחדות – המונעות קיום הליכים שיפוטיים לגבי אירועים המצויים מעבר להן. כמו כן, עקרון יסוד של המשפט הוא העיקרון של 'מעשה בית דין', שעל פיו אירוע שזכה למשמעות משפטית מחייבת במסגרת של הליך שיפוטי לא יוכל להיות מובא פעם נוספת לדין שיפוטי. המחקר ההיסטורי, לעומת זאת, חוזר ועוסק מעצם טיבו באותם אירועים עצמם, והיסטוריונים שונים מקנים להם משמעות שונה בהתאם לתוכני חשיבה משתנים. עולה מכאן, שבעוד אשר למשמעות המשפטית יש נקודת סוף, המשמעות ההיסטורית היא לעולם פתוחה, והיא שבה ונקבעת באופנים שונים ואף סותרים על ידי היסטוריונים הפועלים במסגרתן של פרדיגמות מחקר שונות על פני רצף הזמן.

הבדלים בין דרכי הפעולה של המשפט ושל המחקר ההיסטורי בולטים באותם מקרים לא שכיחים, שבהם הם מטפלים באותם חומרים עצמם. בהקשר הישראלי ניתן להצביע על שני דגמים מנוגדים: האחד, שבו אירועים היסטוריים מן העבר הקרוב או הרחוק הועמדו לביקורת שיפוטית, כמו ועדת אגרנט או הוועדה לחקירת רצח ארלוזורוב. והאחר, החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, המסיר מעל הפרקטיקה השיפוטית כמה מיגבלות בתחום דיני ההתיישנות ודיני הראיות, וכפי שניתן היה לראות במשפט אייכמן או במשפט דמיאניוק, עושה את ההליך השיפוטי להליך הדומה יותר לזה שאליו רגיל ההיסטוריון במסגרת מחקרו.

ההליך השיפוטי אמור להסתיים בפסק דין שיש לו השפעה מוחשית וברורה על חיי הצדדים הנוגעים ישירות למשפט, ולא אחת – מתוקף התקדים שהוא יוצר – גם על בני אדם רבים אחרים שאינם נוטלים בו חלק. המחקר ההיסטורי על פי טיבו הוא פעילות אינטלקטואלית שאינה מכוונת במישרין להשגת תוצאות מעבר להעשרת הידע האנושי, וככזה אין לו השפעות ישירות על חיי בני האדם. עם זאת, לא אחת עשויות להיות גם למחקר ההיסטורי תוצאות משניות בתחומים שמעבר לתחום האקדמי. מעצבי דעת קהל

מסוגים שונים – פוליטיקאים, מערכות חינוך, התקשורת וכו' – עושים שימוש נרחב במחקרים היסטוריים בשירות סדר היום שאותו הם חותרים לקדם, בין אם לשם הבניית זיכרון קיבוצי ההולם את מטרותיהם, או כדי 'להוכיח' באמצעות העבר את צדקתם של טיעון או של אידיאולוגיה התואמים את השקפת עולמם. במובן זה נדחף המחקר ההיסטורי, כמו המשפט, אל קידמת הדיון הציבורי והפוליטי ונחשף להשפעתם.

ההיסטוריה והמשפט כצורות פרשנות של העבר וההווה הם שתיים מן הזירות העיקריות שבהן מתחולל בשנים האחרונות מאבק על העיצוב המחדש של הזהות הישראלית. שתי הדיסציפלינות מושפעות מן התהליכים והתמורות שעברו על החברה הישראלית, ובעיקר מדעיכתו של הסדר הפוליטי והחברתי שמקורו במערכת היישובית, ומהשינויים המפליגים העוברים על הגושים האידיאולוגיים הישנים – שמאל, ימין, דתיים; מההתקבלות הגוברת של רעיון ההפרטה ועשייתו לנושא מרכזי בשיח הציבורי בישראל; מהתפשטותם של הלכי רוח פוסט-ציוניים משמאל ומימין; מכניסת גורמים חדשים למרכז המפה הישראלית: חלקם מי שהיו עד לאחרונה 'האחרים' של המערכת הקודמת, וחלקם אליטות חדשות שנוצרו עקב החלוקה המחודשת של ההון ושינוי הפרקטיקות הפוליטיות; ומדה-לגיטימציה של רעיון 'כור ההיתוך', שאת מקומו תופסת האידיאולוגיה של הרב-תרבותיות.

בתחום המשפט בא השינוי לידי ביטוי בהפיכת המשפט למרכיב דומיננטי בזהות התרבותית של המעמד הבינוני המבוסס, לצד כפירה בהנחות היסוד של המשפט הישראלי, כפי שהתגבשו מאז קום המדינה, מצידם של ציבורים החשים דחויים מן המרכז, או מצד גורמים – דתיים, אידיאולוגיים, פוליטיים או כלכליים – המעוניינים לעצב מחדש את התרבות המשפטית הישראלית באופן שתהווה את האינטרסים שלהם. לצד האידיאולוגיה שלפיה 'הכל שפיט', שחפצה להקנות לבית המשפט העליון כוחות שמעולם לא עמדו לרשותו קודם – בייחוד במעורבת בתחומי הרשות המחוקקת והרשות המבצעת – נשמעות טענות, כי בית המשפט מייצג תפיסת עולם סקטוריאלית צרה ואינו נותן ביטוי למכלול הקבוצות התרבותיות החיות במדינה, ובעקבותיהן נשמעות לקריאות לשנות את הרכבו של בית המשפט ולכונן אותו על בסיס פוליטי ייצוגי. במובן זה דומה שהאקטיביזם השיפוטי דחק את מערכת המשפט מעמדה של מי שאחראי לכללי המשחק לעמדה של אחד המתגוששים בויכוח הפוליטי והתרבותי החוצה את החברה הישראלית, ושימש זרז לקריאות לבחינה מחדש של הרכבו ומעמדו של בית המשפט. התחום ההיסטורי מאופיין בשנים האחרונות על ידי תהליכים מקבילים: עלייתה של היסטוריוגרפיה אקדמית המנסה, תוך הינתקות ממחויבויות אידיאולוגיות, לבחון את

העבר בכלים דיסציפלינריים, תהליך שזכה לכינוי 'שבירת מיתוסים'; ולצידה עלייה של מה שמכונה ההיסטוריוגרפיה החדשה, המציגה את המחקר ההיסטורי כיחסי, מיגזרי ותלוי במנגנונים של כוח. גישה זו קוראת תיגר על מה שמוגדר 'הנאראטיב הציוני ההגמוני' המזוהה עם תנועת העבודה, תוך תביעה למתן ביטוי למספר רב של קולות המספרים את הסיפור האידיאולוגי של קבוצות שונות בחברה הישראלית, בין אם של ה'אחרים' לשעבר, ובין אם של אליטות חדשות, כמו המזרחיים, ניצולי שואה, ערבים, חרדים, ימין משיחי, פוסט-ציונים ועוד. תפיסה זו של ההיסטוריוגרפיה עומדת בזיקה לתהליכים צנטריפוגליים נוספים הפועלים על החברה הישראלית, שמקורם בתהליכים עולמיים, ובמרכזם ההפרטה, הפוסט-ציונות והאידיאולוגיה של הרב-תרבותיות, ובמידה רבה ניתן לראות בה את בניין-העל האידיאולוגי שלהם.

התהליכים המתרחשים בשנים האחרונות בתחומי ההיסטוריה והמשפט הקנו לעיסוק בשני המקצועות תשומת לב רבה בתקשורת ובדיון הציבורי. מונחים מתוך המילון המקצועי של ההיסטוריה – כמו 'זיכרון קיבוצי' 'רוויזיוניזם' או 'היסטוריה חדשה', וכאלו מתוך המילון המשפטי, כמו 'אקטיביזם שיפוטי', 'זכות יסוד' או 'חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו' – הפכו מטבעות לשון מוכרות בשיח הציבורי הישראלי. ואולם, ככל שהמשפט וההיסטוריה זכו לחשיפה ולעניין ציבורי, כן הלכה והתגלתה המבוכה הדיסציפלינרית, שבה נתונים מקצועות אלו לגבי מה שנחשב עד לא מזמן לאמיתות היסוד שלהם. צירוף זה של עניין ציבורי ומבוכה דיסציפלינרית מהווה גורם מתסיס ומפרה בשני המקצועות, הדוחף לבחינה ולעירעור על אמיתות מקובלות, ולפיתוח דרכי התמודדות חדשות.

הדמיון בתהליכים העוברים על שתי הדיסציפלינות והתרומה האפשרית של מפגש ביניהן עמדו ביסוד הכנס השנתי שקיימו החברה ההיסטורית הישראלית ומרכז זלמן שזר בשנת 1995 ואשר הוקדש לנושא 'משפט והיסטוריה'. הקובץ הנוכחי הוא אסופה של מאמרים המבוססים על הרצאות שנישאו בכנס, פרט למאמרו של לורנס פרידמן שתורגם במיוחד בשל תרומתו הסגולית. אנו מקווים שלמקרא הקובץ הקוראים יגלו, כמונו, שהמפגש בין היסטוריונים ומשפטנים יכול להעשיר את שני הצדדים בתובנות בעלות ערך לפעילותם האינטלקטואלית.

ההיסטוריה המשפטית האמריקנית: עבר והווה

אולי הפתיחה הטובה והמדויקת ביותר לתיאור מצב ההיסטוריה המשפטית בארצות-הברית היא לקבוע שהיא פורחת. הנושא פורח ומשגשג. לפני דור אחד רק קומץ אוניברסיטאות לימדו את הנושא – בשנת 1950 רק שניים-שלושה בתי-ספר למשפטים, וספק אם איזה-שהוא חוג להיסטוריה. מבחינה מעשית אפשר לומר שהנושא לא היה קיים. יותר מ-95 אחוז מן העבודה הרצינית בהיסטוריה המשפטית של ארצות-הברית נעשתה בעשרים השנים האחרונות.

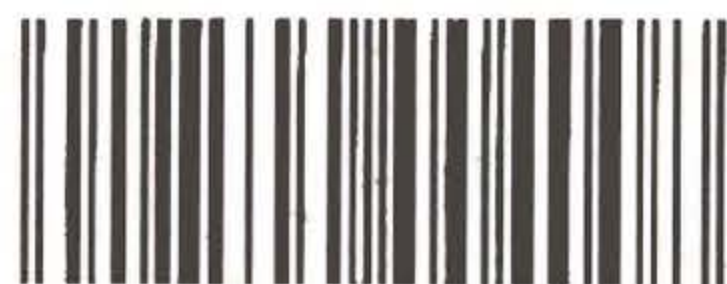
היו כמובן מי שחקרו את ההיסטוריה המשפטית האמריקנית וכתבו עליה גם לפני 1950, אבל זו היתה שנת התפנית. לצורך הדיון הנוכחי בכוונתי לחלק את התפתחות המקצוע לשלוש תקופות שונות, בידיעה ברורה שכמו תמיד יש בחלוקה כזו לא מעט פשטנות, אי-דיוק ואפילו אי-צדק. התקופה הראשונה היא זו שלפני 1950, תקופת ההיסטוריה הדוקטרינרית. היסטוריוגרפיה מסוג זה פרחת באנגליה בתחום ההיסטוריה המשפטית האנגלית, אך היו לה נציגים גם בארצות-הברית. התפיסה הזאת הדגישה את ההיסטוריה של הדוקטרינות המשפטיות – תחילתן, התפתחותן וגידולן. המחקר עסק במשפט המקובל (common law) והתמקד במושגים ובכללים, בחומרים משפטיים פנימיים בלבד. זו היתה היסטוריוגרפיה טכנית, יעילה, משפטנית. העניין היה במידה רבה במקורות, בדרך שבה התפתח כלל זה או אחר, ואילו ההקשר החברתי-כלכלי כמעט שלא זכה לתשומת לב. חלק מן הכתיבה היה יבש ומשמים, וחלק לא היה כזה. התפיסה הזאת התייחסה למערכת המשפטית כאילו היתה אוטונומית – ישות כשלעצמה. בזאת היא דמתה להיסטוריה של האומנות או של המוסיקה, ולא להיסטוריה פוליטית וחברתית. ההיסטוריה של המוסיקה כתובה בדרך כלל כמעין מחרוזת של פרחים, מבאך עד ג'ון קייג'. עיקר הדגש הוא על השפעת קומפוזיטור אחד על השני, כיצד בטהובן עיבד את המסורת הקלאסית במוסיקה, וכיוצא בזה. משתנים חיצוניים זוכים למעט תשומת לב. כזו היתה גם הצורה הדומיננטית של ההיסטוריה המשפטית, ואין פלא שהמחקר המשפטי הלך בדרך הזאת. הרי על פי תפיסת 'מדע המשפט' של לאנגדל (Langdell), מושגים ודוקטרינות הם חומרי הגלם, ואילו את העולם החיצון,

* מאמר זה תורגם מאנגלית על-ידי יעל לוטן.

ההיסטוריה והמשפט כצורות פרשנות של העבר וההווה הם שניים מן התחומים העיקריים שבהם מתחולל בשנים האחרונות מאבק על העיצוב המחודש של הזהות הישראלית. שתי הדיסציפלינות מושפעות מן התהליכים והתמורות שעברו על החברה הישראלית, ובעיקר מדעיכתו של הסדר הפוליטי והחברתי שמקורו במערכת היישובית, ומהשינויים המפליגים העוברים על הגושים האידיאולוגיים הישנים - שמאל, ימין, דתיים.

בתחום המשפט בא השינוי לידי ביטוי בהפיכת המשפט למרכיב דומיננטי בזהות התרבותית של המעמד הבינוני המבוסס, לצד כפירה בהנחות היסוד של המשפט הישראלי מצידם של ציבורים החשים דחויים מן המרכז. התחום ההיסטורי מאופיין על ידי תהליכים מקבילים: עלייתה של היסטוריוגרפיה אקדמית, המנסה לבחון את העבר בכלים דיסציפלינריים, תהליך שזכה לכינוי 'שבירת מיתוסים'; ולצידה עלייה של מה שמכונה ההיסטוריוגרפיה החדשה, המציגה את המחקר ההיסטורי כחסי, מיגזרי ותלוי במנגנונים של כוח. הדמיון בתהליכים העוברים על שתי הדיסציפלינות והתרומה האפשרית של מפגש ביניהן עומדים ביסוד קובץ זה. מפגש זה בין היסטוריונים ומשפטנים יש בו כדי להעשיר את שני הצדדים בתובנות בעלות ערך לפעילותם האינטלקטואלית. הקובץ כולל 19 מאמרים הנחלקים לארבעה שערים: א. המשפט בחברה המסורתית. ב. היסטוריה של המשפט האמריקני. ג. משפט וטוטליטריות. ד. המשפט בישראל.

על העטיפה: פסל הצדק באולד ביילי, בית המשפט בלונדון.



דאנאקוד 185--400